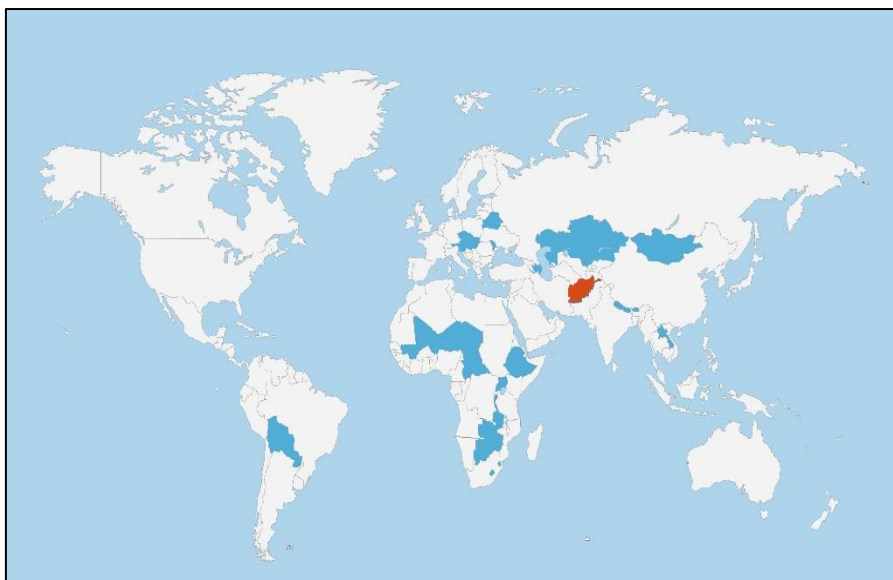

حقوق کشورهای محاط در خشکه در حقوق بین الملل

قسمت نوزدهم

کشورهای محاط در خشکه دارای کشتی های تجارتی با
معلومات ظرفیت مجموعی به تن یا تناژ

شماره	اسم کشور	ظرفیت مجموعی به تن یا تناژ
۱	اثریش	92765
۲	آذربایجان	654912
۳	بولویا/بولیوی	14913
۴	بروندی	8000
۵	حبشه	79520

۴	مجارستان/هنگری	45105
۷	قزاقستان	880819
۸	لوگزامبورگ	1348
۹	مالی	200
۱۰	یوگاندا	5091
۱۱	پراگوای	39115
۱۲	جمهوری افریقای مرکزی	31020
۱۳	سوئیس	382176
۱۴	سلواک	92765
۱۵	چک	140304
۱۶	ترکمنستان	32128
۱۷	زامبیا	23000

منبع:

کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد یونکتاد UNCTAD، بررسی ترانسپورت بحری
UNCTAD/RMT/(95)1,1995

ب – آزادی ماهی گیری:

کشتی های تمام ممالک جهان اعم از ساحلی و غیر ساحلی حق استفاده از منابع بحر آزاد را داشته و حق دسترسی به ذخایر ماهی و استفاده از آن ذخایر را دارند، این موضوع در ماده 87 کنوانسیون ۱۹۸۲م صراحت دارد. با وجودی که قسمت عمده ذخایر ماهی جهان فعلاً در محدوده مناطق انحصاری اقتصادی ممالک ساحلی با ۲۰۰ مایل ساحلی قرار داشته و خارج از ساحه بحر آزاد می باشد، با آنهم کنوانسیون ۱۹۸۲م مقرر داشته که در بحر آزاد ماهی گیری برای عموم کشورها به شمول ممالک محاط در خشکه آزاد است و فقط محدودیت های در مورد بعضی انواع ماهی ها و شکار افراطی ماهی وجود دارد.

رعایت این محدودیت ها بر عهده ممالک ذینفع گذاشته شده است که در اداره و مدیریت آن همکاری نمایند و در صورت لزوم از تخصص کمیسیون های بین المللی استفاده کنند (مواد 87 و 116 کنوانسیون ۱۹۸۲م).

قابل ذکر است که این آزادی ماهی گیری در بحر آزاد برای همه کشورها بیشتر به نفع ممالک پیشرفته است که دارای سرمایه و تکنالوژی لازم بوده و می توانند با کشتی های بزرگ مجهز با کارخانه های پروسس ماهی به فاصله های دور به شکار ماهی می پردازند در حالی که برای کشورهای رو به انکشاف مانند اکثریت ممالک محاط در خشکه در عمل ماهی گیری در ابشار آزاد ناممکن خواهد بود.

اثر بسیار مهم ماهی گیری آزاد و نامحدود در بحرهای آزاد این است که تعداد زیاد کشتی ها به ماهی گیری بیش از حد پرداخته و اثرات بد اقتصادی و محیط زیست را در آن مناطق به وجود می آورند که در نتیجه این روش غیر مسئولانه به ضرر و خساره محیط زیست و همه جهانیان

تمام خواهد شد.

حقوق بین الملل موجود ذخایر ماهی ابحار را تمام شدنی دانسته و در زمینه مقرراتی جدی را وضع کرده است. در جریان کنفرانس سوم حقوق بحر، اشتراک کنندگان در مجموع آگاه بودند که ماهی گیری تنظیم نشده و بی بند و بار یا غیر فنی و مسلکی در بحر آزاد باعث از بین رفتن بسیاری از نسل های کمیاب و ذخایر ماهی ها شده و همین تشویش سبب آن شد تا در زمینه قواعدی وضع گردد.

ماده های 117 تا 120 کنوانسیون ۱۹۸۲م در زمینه جلوگیری از ماهی گیری بی حد و حصر، دولت های ذینفع را در منطقه بحر آزاد وظیفه داده تا در مدیریت، اداره و حفاظت منابع ماهی همکاری نمایند و در صورت ضرورت از کمیسیون های بین المللی ماهی گیری مطالبه کمک نمایند.

در سال های بعد از تصویب کنوانسیون متذکره، کمیسیون های بین المللی که تعداد شان به بیش از ۲۰ می رسد، وظایف خویش را بر اساس مندرجات کنوانسیون حقوق بحر عیار ساختند.

سازمان مواد غذایی و زراعت جهان (FAO) در گزارش سال 2013م پیرامون وضع ماهی گیری در جهان چنین نوشت:

«طی مدت بسیار کوتاه یعنی چند دهه، ماهی گیری مخصوصاً ماهی گیری عنعنوی به ماهی گیری صنعتی تقریباً در تمام ابحار و اوقیانوس ها توسعه یافته از بسیاری ذخایر ماهی های ابحار یا بیش از حد برداشت شده یا کاملاً از بین رفته است، لذا وضعیت نهایت وخیم بوده با آنهم امید نجات هنوز هم متصور است.»¹

در گزارش گفته شده که دو سوم ۲/۳ ذخایر ماهی جهان که در حدود ۷۰ فیصد مقدار ماهی جهان را تشکیل می دهد، یا کاملاً از بین رفته یا بیش از حد از آن استفاده می گردد یا در حالت بسیار بحرانی قرار داشته است.

در حالی که مصرف ماهی در جهان هر روز بیشتر می گردد. بعضی از انواع ماهی به خطر نابودی قرار گرفته اند.² با کم شدن ماهی در اعماق نسبتاً کم، ماهی گیرها در اعماق بحر ها اقدام به صید ماهی کرده اند. در حال حاضر 40 فیصد شکار ماهی ها در جهان در اعماق اوقیانوس ها صورت می گیرد.

¹ - FAO – THE STATE OF WORLD FISHERIES AND AQUACULTURE 2018

² - شکار ماهی های مهاجر رودپایه در بحر آزاد ممنوع است. در مورد ماهی مهاجر دیگر مثل ماهی ثن Thon, Tuna در ضمیمه یک کنوانسیون ۱۹۸۲م بعض محدودیت ها وضع گردید و به همین منوال در مورد نهنگ ها و شیر بحری نیز قیودات وجود دارد و همچنان در باره انواع ماهی های دیگر BBC صفحه دانش و فن: ماهیان اعماق اوقیانوس ها در معرض خطر انقراض – 16 فبروری 2002م.

کالوم رابرتز استاد در پوهنتون یورک انگلستان اظهار می دارد که حالا کشتی های ماهی گیری مجهز با دستگاه های بسیار پیشرفته ردیاب ماهی ها این امکانات را میسر ساخته که ماهی گیران به اعماق ابحار که آخرین پناه گاه ماهی ها است، دسترسی پیدا کرده و آن ها را شکار نمایند. به عقیده او سهمیه بندی در صید ماهی چندان مؤثر نبوده، بلکه باید در برخی مناطق ماهی گیری مطلق ممنوع شناخته شود³.

البته سازمان جهانی زراعت و غذا FAO سازمان ملل متحد به تمامی کشورهای ساحلی و غیر ساحلی جهان توصیه جدی می کند تا مانند دیگر بخش های پیشرفته و موفق زراعتی؛ برای رفع کمبود گوشت ماهی و همچنان تولیدات آن در داخل و خارج کشورها، اقدام به ساختن فارم های عصری زراعتی پرورش ماهی نمایند. این عمل از یک طرف ضروریات کمبود گوشت

ماهی را مرفوع می سازد و از جانب دیگر از نابودی نسل های مختلف کمیاب و با ارزش ماهی در ابحار جلوگیری می نماید، که خوشبختانه در نیم قرن گذشته چین، اندونیزیا، ایالات

³- در مورد ROBERTS CALLUM, OPTION FOR MANAGING HUMAN THREATS TO HIGH SEA BIODIVERSITY. همچنان دیده شود مقاله JOURNAL OCEAN AND COASTAL MANAGEMENT به تاریخ 13 جنوری 2020م.

متحدہ امریکا، روسیہ و ہند و دیگر کشورہای پیشرفته غربی بزرگترین صادر کنندگان گوشت مایہی کہ در فارم ہای عصری زراعتی آن ہا پرورش مایہی تولید می شوند، مبدل گشتہ اند.

شکار مایہی کشورہای محاط در خشکہ در ابحار بسیار کم بودہ، اکثرأ از جھیل ہا و دریاہا صورت می گیرد و در ابحار آزاد آن ہا بہ شکار مایہی نمی پردازند.

کنفرانس سوم حقوق بحر برای بار اول مکلفیت ہای عمومی را برای حفاظت از محیط زیست بحر در برابر ہمہ منابع آلودگی تعیین نمودہ، صلاحیت ہا و اعمال مقررات را توسط دولت ہای ساحلی، دولت ہای صاحب بیرق و دولت ہای صاحب بندر مشخص ساخت.

جدول توضیحات بعضی کشورہای جہان کہ ہر سال مقدار بیشتر مایہی را شکار و صادر می کنند

شمارہ	اسم کشور	شکار مایہی بہ تَن	درآمد سالانہ
۱	جمہوری خلق چین	۸۱ میلیون تَن	14,1 میلیارد دالر
۲	اندونزی	۳۱,۲۲ میلیون تَن	11 میلیارد دالر
۳	ناروی	۱۰ میلیون تَن	8,8 میلیارد دالر
۴	ویتنام	۶ میلیون تَن	5,8 میلیارد دالر
۵	ایالات متحدہ امریکا	۵ میلیون تَن	5,1 میلیارد دالر
۶	فدراسیون روسیہ	۴,۸ میلیون تَن	4,7 میلیارد دالر
۷	ہند	۵ میلیون تَن	4,6 میلیارد دالر
۸	کانادا	۵,۴ میلیون تَن	4,2 میلیارد دالر
۹	چیلی/شیلی	۱,۴ میلیون تَن	4 میلیارد دالر
۱۰	ہالند	۹,۳ میلیون تَن	4,6 میلیارد دالر
۱۱	سویدن	۸,۳ میلیون تَن	3,7 میلیارد دالر
۱۲-	ہمچنان	از ۲ میلیون	بیشتر از یک ملیارد

۱۷	کشورهای فلپین، میانمار، بنگله دیش، تایلند، مالیزیا و سنگاپور	تُن کمتر	دالر
۱۸	ایران	۷۰۰ هزار تُن	از جمله کشورهای همسایه افغانستان بدون چین، ایران و پاکستان مقام دوم و سوم را دارا می باشند.
۱۹	پاکستان	۵۰۰ هزار تُن	

در کنوانسیون حقوق بحر بخش دوازدهم تحت عنوان «حفاظت و نگهداری محیط زیست بحر» بوده، مقرراتی در زمینه وضع گردیده است. این بخش کنوانسیون در بر گیرنده مطالب ذیل می باشد:

اصول عمومی (4-192)، همکاری بین المللی و منطقه‌ای (97-201)، کمک های فنی/مسلکی (203-202)، نظارت و ارزیابی محیط زیست (204-206) و مسئولیت ها (235) اختصاص یافته است.

در کنوانسیون ۱۹۸۲م حفاظت محیط زیست و تلاش جهت جلوگیری ابحار از آلودگی یک قسمت عمده کنوانسیون را در بر گرفته که در اینجا همه دول صاحب بیرق کشتی ها چه ساحلی و چه فاقد ساحل مکلفیت و مسئولیت دارند و باید مقررات این کنوانسیون و سایر کنوانسیون های را که در زمینه حفظ محیط زیست وضع شده است، رعایت کنند.

ج – آزادی پرواز و سایر آزادی های بحر آزاد:

در کنوانسیون مونته گوبی به اضافه ۲ آزادی بسیار مهم برای کشورهای محاط در خشکه یعنی آزادی کشتی رانی و آزادی ماهی گیری، چهار آزادی دیگر نیز ذکر گردیده که آن ها نیز دارای اهمیت فراوان می باشند و عبارت اند از:

- - آزادی پروازها بر فراز بحر آزاد،
- - آزادی ساختمان جزیره های مصنوعی،
- - آزادی تحقیقات و تنبغات علمی.
- - آزادی عبور کیبل و پایپ لاین یعنی لوله گذاری زیر بحر.

طوری که قبلاً اشاره شد ۲ آزادی اخیرالذکر در کنوانسیون 1958م بحر آزاد در جمله آزادی ها تذکر نیافته و به صورت عُرف بین المللی موجود بود، و در کنوانسیون ۱۹۸۲م آن ها درج می باشند، از جمله این آزادی ها موضوع آزادی پرواز بر فراز بحر آزاد که برای کشورهای محاط در خشکه اهمیت دارد، مختصراً تحت بررسی قرار می گیرد.

از جمله این آزادی ها آزادی پروازها بر فراز بحرهای آزاد مهم تلقی می شود. همان طوری که آب های بحر آزاد و قسماً بستر بحرهای آزاد به هیچ مملکت مربوط و متعلق نیست، همچنان فضای آن هم وابسته و مربوط کدام کشور نبوده بلکه به مقصد پرواز طیارات همه کشورها اعم از ساحلی و محاط در خشکه آزاد می باشد، و این آزادی پرواز بر فضای منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره ممالک ساحلی توسعه می یابد (ماده 55 کنوانسیون ۱۹۸۲م)، اما به دلایل

آشکار امنیتی، این آزادی مطلق نبوده و مادهٔ دوم کنوانسیون شیکاگو⁴ مقرر می‌دارد: «قواعد لازم الاجراء بر فراز بحر آزاد قواعدی می‌باشند که سازمان هوانوردی ملکی در مورد پرواز و مانور طیارات وضع کرده است.»

به اضافهٔ این محدودیت، در عمل صلاحیت نظارت مقررات طیاره که در فضای بین‌المللی پرواز می‌کند، تحت کنترل کشور قرار دارد که به آن نزدیک بوده و باید دستورها و رهنمایی‌های آن‌ها را رعایت کند. باید افزود که سازمان هوانوردی ملکی در زمینه هیچ‌گونه صلاحیت نداشته و در واقع هر کشور متعاقد باید تدابیری اتخاذ نماید تا طیارات دارای تابعیت‌شان بر فراز بحر آزاد یا منطقهٔ انحصاری اقتصادی-قواعد و مقررات لازم الاجرای آن سازمان را رعایت کنند. لذا آزادی پرواز بر فراز بحر آزاد و مناطق انحصاری اقتصادی یک اصل قبول شده می‌باشد.

اما یک کشور محاط در خشکه جهت استفاده از آن باید از فراز قلمرو و آب‌های ساحلی کشور ساحلی به صورت ترانزیت عبور کند، اما در آن جا این آزادی قابل تطبیق نیست.

بدین ترتیب هر دولت ترانزیت در مورد پرواز بر فراز خاک و آب‌های ساحلی مقررات وضع نموده که در صورت لزوم می‌تواند مانع پروازها شود، و در صورت تخلف آن را تجاوز به حاکمیت ارضی خویش تلقی نماید.⁵

در کنوانسیون شیکاگو، آب‌های ساحلی جزء قلمرو کشور ساحلی شمرده می‌شود، در مادهٔ دوم کنوانسیون 1958م ژینو/جینوا در مورد آب‌های ساحلی و کنوانسیون ۱۹۸۲م حقوق بحر عین مطلب تذکر داده شده است، چنانچه در مادهٔ دوم پراگراف ۲ آمده است: «حاکمیت یک کشور ساحلی بر فراز آب‌های سرزمینی یا ساحلی» اعمال می‌گردد. دیده می‌شود که رژیم حقوقی آب‌های ساحلی در مورد کشتی رانی و هوانوردی از هم متفاوت اند، زیرا در مورد کشتی رانی اصل عبور بی‌ضرر رعایت می‌شود در حالی که در مورد پرواز در فراز قلمرو آب‌های سرزمینی تحت حاکمیت مطلق

^۱-کنوانسیون هوانوردی ملکی که به نام کنوانسیون شیکاگو نیز یاد می‌گردد، مهمترین سند بین‌المللی در مورد هوانوردی ملکی و حقوق هوایی می‌باشد که در 7 دسامبر 1944م در شیکاگو امضاء و به تاریخ 4 اپریل 1947م نافذ شد، و در حدود ۲۰۰ عضو به شمول افغانستان دارد. افغانستان در 4 اپریل 1947م عضویت آن را حاصل کرد. توسط این کنوانسیون، سازمان بین‌المللی هوانوردی ملکی THE INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION که مخفف آن ICAO است، ایجاد شد که وظیفهٔ آن عبارت از هماهنگ‌سازی استانداردها/معیارهای بین‌المللی هوایی و مدیریت خطوط هوایی در سطح جهانی می‌باشد. مقر آن در شهر مونت‌ریال کانادا موقعیت دارد.

^۵- حکم محکمهٔ بین‌المللی عدالت 2 جون 1986م، «فعالیت‌های نظامی نیکارگوا» پراگراف 25.

کشور ساحلی قرار دارد.

این که ممالک محاط در خشکه حین تدوین کنوانسیون های بین المللی در مورد درج آزادی پرواز بر فراز قلمرو آب های ساحلی تأکید نکرده اند، سازمان کنفرانس ملل متحد برای تجارت و انکشاف در مورد عدم این تمایل کشور های مذکور طی یک گزارش تحلیلی علت آن را حجم کم حمل کالاهای ممالک محاط در خشکه توسط ترانسپورت هوایی می داند.⁶

طوری که گفته شد علاوه بر آزادی پرواز کشور های محاط در خشکه مثل ممالک ساحلی از ۳ آزادی دیگر یعنی: _ تحقیقات علمی، _ گذاشتن کیبل ها، نل ها و یا پایپ ها در زیر بحر و _ آزادی ساختمان جزیره های مصنوعی را در بحر دارا بوده، در صورت توانایی و ضرورت می توانند از آن ها استفاده به عمل آورند.

⁶ - UNCTAD گزارش متخصصین، TD/B/LDC/AC-1/7-2/7/1992 (1) TD/B/42